

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 4. An Deus cognoscat contingentia absolutè futura in ſuis deis, vel in
ſua ſcie[n]tia efficaci.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

Refellitur
sententia
affirmans
liberè fu-
tura cog-
nosci certò
in dictami-
ne prævio
intellectus.

Supereft tertia sententia contraria eorum qui dicunt voluntatem nunquam operari, nisi prævio dictamine intellectus quòd illi operandum fit, contra quòd dictamen voluntas agere non potest. Ex quo sequitur, Deum in tali iudicio, seu dictamine prævio, habere medium sufficiens, quo cognoscat certò & infallibiliter quicquid voluntas operatura est. Sed hæc sententia falsum supponit fundamentum, & libertatem destruit. Primò enim repugnat Trident. sess. 6. cap. 5. & can. 4. desinienti liberum arbitrium à Deo motu & excitatum, posse abijcere diuinam inspirationem, illique resistere. Inspiratio autem illa est ordinariè dictamen, seu illustratio intellectus, dictans quid agendum sit. Secundo, repugnat experientia. Experimur enim nos saepe facere contra dictamen intellectus, juxta illud Medæ apud Ouidium,

Video meliora, proboque

Detiora sequor.

Quòd quotiescunq; peccamus, agimus contra conscientiam dictantem non esse agendum, id quòd agimus, aut non esse omitendum id quòd omitimus: idque præstare & melius esse, quàm oppositum simpliciter & absolute, id est, omnibus spectatis. Tertio, repugnat naturæ libertatis, quæ non debet necessitari à iudicio prævio, sed potius constitui in eo statu, in quo sit sufficienter indifferens, & domina sui actus, potestque seipsam determinare ad agendum, vel non agendum, ut voluerit, propter varias rationes boni vel mali, cognitæ in obiecto. Et alioqui actus procedens à voluntate, posito tali iudicio necessario, non est magis liber, quàm sit amor beatificus præsupposita clara Dei visione. Quarto, vel illud iudicium necessitans voluntatem, est necessarium, vel liberum. Si necessarium: ergo voluntas non liberè agit: quippe quæ illo posito non potest non agere; & non pendet ab eius libertate ut ponatur vel non ponatur. Si liberum: par de illo est difficultas quomodo à Deo cognoscatur, ac de actu libero voluntatis. Deinde eum iudicium intellectus non sit liberum formaliter, sed tantum denominatiuè ab aliquo actu libero voluntatis, à quo pendet: debet tale iudicium præsupponere actum voluntatis, qui actus prærequirit aliud iudicium pariter necessitans, & sic de illo redibit eadem questio. Est autem euidenter impossibile, cum in huiusmodi actibus nostris non sit progressus in finitum, primum iudicium, à quo actuum voluntatis series inchoatur, præsupponere actum voluntatis. Alioqui enim iste actus exerceretur à voluntate, nullo præcunte iudicio, seu cognitione necessario prærequisita ad bene operandum.

SECTIO IV.

An Deus cognoscat contingentia absolute futura in suis ideis, vel in sua scientia efficaci.

Hucusq; ostēdimus Deum non cognoscere futura absolute ex libertate creaturaru, in ipsa libertate, vel in alio medio creato. Superest quætere an sit aliquod mediū increatū ex quo Deus possit ea primò & vniuersaliter cognoscere? Primo, inquam, nam quòd secundario, & reflexè virtualiter possit ea cognoscere in sua directā & primaria eorū cognitione, dubium non est. Tria verò sunt de quibus præcipuè dubitari potest. Nimirum idea diuinæ, scientia Dei efficaciæ, & decreta diuinæ voluntatis. De duobus prioribus dicemus in præsentia: de tertio, sectione sequenti.

Sunt ergo qui putant ideas diuinas esse sufficientes medium, in quo Deus cognoscat futura contingentia. Ita Caiet. 1. p. qu. 14. ar. 13. exponens in hunc sensum id quòd ait S. Thomas eodem articulo, Deum non solum cognoscere futura in rationibus rerum, quæ in se habet, ut quidam dicunt: sed etiam quia eius intuitus æternus fertur ab æterno supra omnia, prout fuit in sua præsentia. Putat enim Caietanus S. Doctorem verbis illis tradere duplicem viam sufficientem, quæ Deus cognoscat futura contingentia. Nempe & in suis ideis seu earum rationibus quas habet: & in seipsis ut existentibus, sive quæ æternitati præsentibus. Ruit verò disp. 24. sect. 3. nu. 3. & 4. ceteræ essentialia diuinæ, & eius omnipotentiam, & ideas æternas, esse obiectum formale, ratione cuius cognitio cognoscit Deus omnia futura contingentia, tanquam obiectum materiale. Quia, inquit, nulla cognitio possibilis est, quæ non versetur circa aliquod obiectum formale, ratione cuius cognoscatur obiecta materialia. Sed nulla creatura potest esse obiectum formale cognitionis diuinæ, quantumcumque limitata ad propositiones contingentia, ne Deus perfectionem accipiat à creatura, vel ab illa pendat quoad suam operationem. Ergo &c. Addit verò n. 12. diuinam potentiam & ideas, non esse obiecta formalia profus determinantia ad iudicium de futuris contingentibus, nisi præsupposito actu libero diuinæ voluntatis, & præterea, præsupposito futuricio liberae volitionis: quia naturalis representatio idearum diuinarum, & omnipotentia, non est determinata ad hæc potius futura, quàm ad illa, sed est indifferens, ut hæc aut illa sint futura: imò & ut nulla sint futura.

Sed hæc sententia utroque sensu rejicienda est. Quia quòd est medium cognoscendi aliud certò & infallibiliter, debet esse conexum cum illo infallibiliter: alioqui vnum non potest infallibiliter inferri ex alio. At idea diuinæ, & omnipotentia, vel essentialia, non sunt infallibiliter connexa cum futuris contingentibus: possunt enim esse sine illis, & fuisse, si Deus nihil extra

33

34

Sententia affirmans de ideis.

Caietan.

Ruit.

35

Id est, ut non sit omnipotentia, & essentialia, non sunt sufficientes medium cognoscendi futura libera.

creare voluisset, in quo casu nulla essent futura contingenter ex libertate creaturam: Liberè autem Deus creare voluit. Secundo, idea diuina, siue sint ipsa essentia vt imitabilis à creaturis, siue notitia illarum vt possibilem & producibilem virtute diuina, representant tantum res vt possibile & producibile, & equaliter se habent ad possible quæ nunquam erunt, atque ad illa quæ aliquando existunt. Ergo non sunt medium infallibile cognoscendi hæc potius esse futura, quam illa. Ac sicut non est necessaria & infallibilis connexio inter rerum possibilitatem, & earum futuritatem; alioqui res omnes possibile essent futuræ; ita neque est inter cognitionem obiecti representantis tantum res vt possibile, & cognitionem earundem vt futurarum.

36 Soluuntur argumenta scientiæ affirmatiuæ.

Ad fundamentum Caietani, respondeo malè ipsum supponere D. Thomam verbis relatis tradere duas sufficientes rationes cognoscendi futura contingenter certè & infallibiliter: cum eodem art. & alibi sapius, affirmat, Deum non illa cognoscere certè & infallibiliter in suis causis, sed in eorum presentitate, id est, intuendo existentiam ipsam quam habent suo tempore. Potest autem sic explicari locus ille D. Thomæ, ita vt velit Deum cognoscere futura contingenter per ideas suas formaliter, non præcisè, sed vt modificatas quodammodo per intuitum futurorum in seipsis. Quatenus scilicet eadem cognitio diuina, quæ est idea & notitia rerum vt possibilem, postea ex parte obiecti vltimè modificatione futuritionis, modificatur & ipsa, id est, tali modo se habet, vt obiecta non tantum representet, quasi possible, sed & intueatur tanquam futura.

37

Ad primum argumentum Ruis, respondeo multa assumere non vera. Quod nimirum in omni cognitione sit distinctio obiecti materialis & formalis: quod falsum est de obiectis quæ cognoscuntur per seipsa formaliter immediate, & nullo modo per aliud, vt lux, sonus, calor, frigus, respectu sensuum, & similia. Item quod actus cognitionis sumat suam perfectionem ab obiecto, aut ab illo pèdeat. Quod falsum est de cognitionibus quæ non pendunt à concursu obiecti: cuiusmodi sunt cognitiones diuina: ad quas obiecta creata non concurrunt actiue, sed tantum se habent determinatiue, aut determinando occasionaliter.

38

Ad secundum respondeo id quod est indifferens ad vnum potius quam ad aliud, non posse esse medium formale cognoscendi infallibiliter vnum potius quam aliud. Ergo si idea & omnipotentia diuina est indifferens, vt fatetur Ruis: non potest esse Deo medium formale cognoscendi infallibiliter ea quæ futura sunt. Ratio ergo obiectiua cognoscendi illa, non est idea, vel omnipotentia: sed ipsa merè eorum futuritio, quæ per directè & immediate cognoscitur à Deo, abique indigentia alterius obiecti formalis. Secundo Palac. in 1. dist. 28. disput. 2. dub.

39 Palac.

penult. & quidam alij existimant Deum cognoscere futura contingenter in sua scientia efficacitate: quam efficacitatem aiunt esse antecedentem ad liberam determinationem voluntatis diuina, eligentis efficere, aut permittere, vt è duobus contradictoriis hoc potius quam illud sic futurum. Ratio præcipua illarum est, quia scientia Dei est causa futurorum, vt docent August. Gregor. Magnus, & alij Patres, affirmantes res esse futuras, quia Deus scit illas; non conuerso. Ergo Deus potest futura præscire ex vâ causalitatis suæ scientia. Item quia repugnat intellectum diuinum determinari à voluntate, vel ab aliquo alio, quasi de se indifferens sit. Omnis enim indifferens, repugnat actui purissimo.

Altera sententia, q. 64. Deus cognoscat futura libera in sua scientia efficacia: o.

Sed hæc sententia falsa est, & improbabilis. Si enim scientia diuina, antecedenter omnem determinationem diuinæ voluntatis, esset de se determinata ad futura contingenter representanda; sequeretur futura esse necessario futura, absolutâ necessitate, independenti à libera Dei voluntate, vel alia quauis hypothesi. Nam obiectum quod Deus cognoscit esse futurum, non potest non esse futurum. Sed Deus independenti à libera sua voluntate, & quauis ad hypothesi extra suam scientiam, est determinatus ad cognoscendum hoc esse futurum, vt voluit Aduersarij: aiunt enim intellectum diuinum neque à voluntate, neque ab illo alio posse determinari, vt hoc potius representet, quam aliud. Ergo &c. Secundo, si scientia futurorum esset medium, scientia futurorum esse prior seipsa: quia medium est prius cognitioni, cui est medium, tanquam ratio vel causa cognoscendi. Tertio, si supponunt scientiam, quæ Deus futura cognoscit, vt talem, esse causam ipsorum. Nam illa scientia est merè speculatiua: & potius ordine rationis præsupponit suum obiectum. Non enim ideo Petrus peccabit, quia Deus præscit esse peccaturum: sed potius contra, ideo Deus præscit esse peccaturum, quia peccabit, vt loquitur Origenes, Iustinus Martyr, & alij Patres alibi citati, disp. 9. n. 133. Dico igitur scientiam rerum vt possibilem & producibilem esse causam earum, quatenus dirigit voluntatem & omnipotentiam in earum productione, si Deo liberè placet eas producere. Nam alioqui scientia possibilem, non habet necessariâ connexionem cum earum productione. At verò scientiam rerum vt futurarum, non magis esse illarum causam, quam scientia rerum vt presentium, vel vt præteritarum, sit causa cur presentes, vel præterita sint. Est enim quæ simplex & speculatiua intuitus earum, supponens eas esse, quales intelliguntur. Tertio, falsè quoque supponunt omnem indifferenciam Deo actui purissimo repugnare. Ex quo sequeretur Deum non esse liberum ad extra: quia libertas non potest esse sine indifferenciam ad opposita, cum potestatis se ad vnum determinandi. Quare sicut negari nequit sine hæresi Dei voluntatem esse

40

Scientia

Scientia possibilem est causa rerum, sed non scientia futurorum.

ANTINO
US
VI
U.

aliquo modo indifferentē quoad liberam determinationem, seu habitudinem ad obiecta creata: ita pariter fatendum est diuinum intellectum, absque vlla imperfectione, esse indifferentem vt hæc aut illa representet, prout ex libera determinatione diuinæ voluntatis, aut credularum, sunt futura: ita vt si non essent futura, non representaret: potueritque non representare, sicut illa potuerunt non esse futura. Ac sicut habent à libertatis determinatione quòd sicut futura; ita ab eadem habent quòd præsciatur à Deo vt loquuntur SS. Patres. Quibus non contradicit D. August. lib. 5. de Ciuit. cap. 9. in fine, cum sic ait: *Quapropter & voluntates nostræ tantum valent, quantum Deus eas volere voluit, atque præsciuit.* Quia loquitur ibi de scientia simplicis intelligentiæ, id est, de illa quæ Deus nouit creaturas vt possibiles, quam fatemur esse causam earum, & de illa verum esse creaturas esse futuras, quia Deus scit illas, id est, quia per suam scientiam potest concurrere ad earum productionem. Sicut artifex potest pingere, quia nouit modum pingendi. Quod autem addit: *Ex ideo quidquid valent, certissime valent: & quod factura sunt ipse, omnino factura sunt, quia valiturae, atque facturas ille præsciuit, cuius præsentia falli non potest.* significat tantum necessitatem consequentiæ rei ad præscientiam, quòd scilicet res non possit non esse futura, posito quòd Deus præsciat illam esse futuram, id est, posito quòd futura sit.

S E C T I O V.

An Deus cognoscat futura libera creaturarum in suis decretis?

41.
Sententia
affirmans.

Non pauci, præsertim de Thomistis recentioribus, censent Deum præcognoscere contingentia absolute futura in decreto suæ voluntatis. Loquuntur autē non modò de illis futuris quæ pendent à sola diuina voluntate, & vt illius solius futura sunt: cuiusmodi erat creatio mundi, antequam à Deo produceretur: quam non negamus potuisse à Deo cognosci infallibiliter in solo suo decreto efficaci de mundo creando, quòd decretum liberum, quicquid sit à parte rei, non potest Deo esse ignotum: idemque dico de aliis simili modo futuris ex sola Dei voluntate: sed etiam loquuntur de his quæ futura sunt dependenter à libertate creaturarum, quæ dicunt pariter præsciri à Deo certò & infallibiliter, vt sui decreti quòd ab æterno de illis habuit. Hoc autem decretum duplex esse intelligi potest. Vnum, quo Deus discernit tantum concurrere cum voluntate creaturæ, si vel ipsa operari; & constituere illam in actu primo completo & sufficiente ad liberè operandum, offere quo illi concursus, seu exhibendo illi suam omnipotentiam paratam ad cooperandum simul cum illa, id

Decretum
Dei duplex
circa futura
libera.

quod ipsa voluerit operari. Quæ exhibitio necessaria est omnibus causis creatis vt sint completè porentes ad operandum, quia se solis, & sine concursu causæ primæ, nihil possunt operari, vt suppono ex dicendis in tract. 3. de Deo vt Creatore. Cum hac solum differentia, quòd causis naturalibus & necessariis, naturâ suâ determinatis, Deus offert concursus determinatum ad effectum, ad quem ipsæ determinatæ sunt: liberis verò & indifferentibus offert concursus indifferentem, id est, potentiam suam indifferentem paratam concurrere ad id quod volēt operari. Sic enim Deus sapienter & suauiter naturis causarum secundarum sese accommodat. V. g. igni, præter stupida, Deus non offert nisi concursus determinatum ad comburendum: quia natura ignis ad comburendum determinata est in tali occasione, id est, ignis ex natura sua, & naturali necessitate, non potest non comburere. Petro autem constituto in occasione negandi Christum, vt eundem fortiter, & generosè confitendi, offert Deus concursus ad vtrumlibet: quia cum eius voluntas sit libera circa tale obiectum, possitque negare vel confiteri, prout voluerit, debet habere concursus Dei paratum ad vtrumlibet, vt Deus eius naturæ se accommodet, compleatque ipsam in actu primo sufficiente ad liberè exercitium eligendi vtrumlibet. Siue autem constitatur, siue neget; necessarium est Deum concurrere ad entitatem actus quem exercebit, siue bonum, siue malum moraliter: Cum sit penitus impossibile viliu actum posituum exerceri à voluntate creata sine Dei concursu. Ad liberam autem omissionem opus est Deum esse paratum ad cooperandum, si creatura velit operari: & ad permittendum vt non operetur, si non velit operari.

Alterum decretum est voluntas vt hic actus fiat à creatâ libertate, & vt ipsa velit eum solere. Quæ voluntas duplex intelligi potest. Vna, quæ quantum est ex se possit compati oppositum, sitque oppositum permissura de facto, si creatura non velit operari. Cuiusmodi est voluntas quæ Deus vult omnes homines saluos fieri, & pie viuere, suisque obedire mandatis: quæ voluntas in multis non impletur. Altera est voluntas efficax, quæ ita vult actum illum fieri, vt non sit paratus permittere oppositum, nullaque sit conditio necessaria vt fiat actus, quam Deus non sit possurus ex vi & efficacia huius voluntatis, quæ talis est vt non possit compleri oppositum: vnde etiam vocatur efficax & absoluta. Et hæc proprio nomine vocatur prædefinitio, quatenus per illam, ante præuisum actum liberum creaturæ vt absolute futurum, decretum illum fore, absolute & efficaciter; ita vt vi huius voluntatis non possit permittere vt futurus non sit, sed omnibus modis necessariis sit procuraturus vt fiat. Et hæc voluntas sic prædefiniens non est necessaria ad omnes actus liberos creaturarum, quemadmodum est præparatio concursus. Nam actus mali & peccaminosi, qui sunt à creaturis, non sic

Concursus
Dei offertur
modò causis
liberis &
& causis
necessariis.

41.

Decretum
prædefiniens
quid sit?